

יהושע גרינברג מספר על השילוח ברכבות לפודול אילואיי לאחר

שניצלו מהפוגרום ביאסי, רומניה, יוני 1941

- ש. על כל פנים ביום שאחרי הפוגרום הוציאו אתכם?
- ת. כן. אחרי הירי והרצח. הוציאו אותנו בבוקר השכם, העברנו לתחנת הרכבת ביאסי.
- ש. איך הועברתם?
- ת. גם כן בשיירות.
- ש. ברגל?
- ת. ברגל. כלב לא היה ברחוב. אני חושב שאפילו הרומנים, הגויים, גם כן הסתתרו.
- ש. אתם הייתם עדיין כל המשפחה?
- ת. כל המשפחה. זה היה האסון שקרה. יכול להיות שאילו המשפחה שלנו היתה מפוזרת היו נשארים חלק מהם. אבל בקרון ה.. הזה, קרון הרכבת, לאחר ספירה של 180-190 כל המשפחה נכנסה לקרון אחד. אנחנו היינו הראשונים שנכנסנו לקרון השני.
- ש. מי זה אנחנו?
- ת. המשפחה שלי - אמא, אבא, אני ואחותי.
- ש. וכל השאר?
- ת. כל השאר בקרון שממנו יצאו שני אנשים [בחיים].
- ש. גם אצלכם היו 180 בקרון?
- ת. כן. אבל כנראה שהקרון שלנו לא היה כל כך הרמטי. לא היה כל כך אטום, ואנחנו מצאנו סדקים, ואני זוכר שמהקרון שלנו אנחנו יצאנו כמה יהודים. היה שמה מאיור אחד, רב סרן אחד, רופא, ד"ר קאופמן, אני זוכר את שמו עד היום, הוא נשאר בבגדי הצבא שלו, וזכור לי שהוא ניצל. אז אני חוזר, למחרת הועברנו לתחנת הרכבת. שכבנו לפני תחנת הרכבת עם הפנים לאספלט, עם הידיים על העורף, והתחילה ספירה לקראת העליה לקרונות.
- ש. כאשר מה נאמר לכם שהולך לקרות?
- ת. שאנחנו הולכים למחנה עבודה, נהיה שמה כמה זמן. על פי רוב לא דיברו אתנו, אם ראו איזה עט נובע נוצץ באיזשהו מקום אז לקחו לנו את זה, שעונים לא זוכר שלקחו לנו.
- ש. גרמנים או רומנים?
- ת. גרמנים, על פי רוב גרמנים. נכנסו לקרונות בערך בשש בבוקר, לא יודע בדיוק אם בשבע התחילה התזוזה או בשמונה. שעות הקיץ הלוחטות ביוני-יולי.
- ש. זאת רכבת משא?
- ת. רכבת משא, כן. קרונות של תבואה אני חושב, כי זה היה אטום לגמרי. במקרה זכור לי שאבא תפס איזה מקום, והיה לו איזה סדק מינימלי, קטן מאוד, והיה מנופף שמה עם איזה

ממחטה והיה מקרב אותה ומכניס אותה בחזרה. עובדה שבפינה הזאת הרגשתי קצת יותר טוב. אני זוכר שאנשים התעלפו, נרדמו, התנפחו - והיה לנו נוח אולי יותר בשעות המאוחרות של היום, 11-12, היה הרבה יותר מקום בקרון, כיוון שכבר לא עמדו. כולם כמעט נרדמו, ויכולנו לנוע, לחפש את היקרים, את אמא, את אבא. את אבא הורדנו ברגע שנפתח הקרון. הוא היה מעולף, ואנחנו כילדים החזקנו מעמד הרבה יותר טוב מהמבוגרים.

ש. כמה זמן נמשכה הנסיעה?

ת. עד 12-12 וחצי. 4-5 שעות. אבל הנסיעה הזאת עושים בעשרים דקות, בנסיעה רגילה. אבל זה נמשך 5-6 שעות. נפתחה הדלת ואנחנו נפלנו החוצה, כי חיפשנו לצאת לאוויר, חיפשנו מים, היינו מאוד צמאים. מצאנו שמה איזה סימן של מים רדודים, עם בוך, לרוב היינו ערומים, התפשטנו, כדי להתגבר על החום, ותיכף ניסינו להסתיר את הגוף הערום ומרחנו על עצמנו את הבוץ הזה. אז נפגשתי עם הקצין הרומני שלא רצה לקבל מאמא את כל הרכוש הדל שהיה לה, ובשיירה הנותרים, כמה מאות, צעדנו לקראת מרכז העיר.

ש. איזה מקום זה היה?

ת. זה היה בפודול אילואיי. היה יום של שוק שמה, ואני רוצה לספר לך מה קרה ברגע שכל הגויים ראו את השיירה הזאת האומללה, ערומה, בסחבות, ואני חושב שקיבלנו גם הרבה מכות שמה, אני לא זוכר, אבל סיפרו לי שקיבלו אותנו לא יפה. כל השיירה הזאת הגיעה לבית כנסת בעיירה, שמה היו מרוכזים תושבי העיירה היהודים, שנאמר להם, במידה ולא קולטים אותנו לבתיכם, אז להם יהיה אותו גורל שהיה לנו. ברור שכל היהודים עשו את המקסימום כדי לקלוט אותנו בבתיים, לחדרים שלהם, במקומות המגורים שלהם. שמענו, אני לא הייתי במקום, שרוב היהודים שנשארו בחיים היו נאלצים למחרת או באותו היום אחרי הצהריים, לא זכור לי, להתייצב בבית הקברות היהודי, לחפור את הקבר ההמוני, להשליך את הגוויות, לאסוף את התעודות, את הרכוש, את הבגדים, ואבא היה בין אלה שהתנדב לעסוק ברישום של כל אלה שמתו באירוע הזה. הוא עבד שמה כמה חודשים.

ש. אולי תיזכר, כאשר הגעתם ופתחו את הדלתות של הרכבת, אמרת שלא נשארו הרבה בחיים.

ת. לא נשארו הרבה בחיים, מפני שגם אלה שנשארו בחיים, בהבדלי לחץ האויר, הם ממש קיבלו שטפי דם ונפטרו במקום. היה לחץ נמוך מאוד בקרון. יצאו ללחץ הרגיל, זה גרם לשטפי דם.

ש. זה מהקרונונות האחרים או אצלכם?

ת. עד כמה שזכור לי מהקרון שלי. כמעט ולא טיילתי שמה לראות את הקרונונות האחרים.

ש. המשפחה היתה בקרון הראשון?

ת. המשפחה, אנחנו לא ידענו שרוב המשפחה שרשומה כאן נהרגה. חשבנו שמישהו חי, שנפגוש אותה, שאנחנו נתייחד, אבל ברור שמצאנו את כל קרובי המשפחה הרוגים ואבא, אני חושב שקבר אותם במו ידיו.

ש. זאת אומרת שכשאתם ירדתם מהרכבת הסתבר לכם שהם כבר מתו?
ת. לא, לא ידענו. ברגע שאני ירדתי מהרכבת כולנו ברחנו, התרחקנו מהרכבת. יצאנו, קפצנו מהרכבת, התרחקנו מהרכבת, נאספנו קרוב לשיירה הזאת, ומי שנשאר, מי שחי עוד לא ידענו.

ש. מהקרון שלכם כמה?

ת. מהקרון שלנו אני מעריך שיצאו איזה 18-20 איש. אבא, אני זוכר, הוא לא יצא בהכרה מלאה. אבל דיברתי עם עוד אישה אחת שהיתה אצלנו בקרון, אולגה שמה, אולגה מויסי, אז היא זוכרת שמה שהיא ראתה שמסתובבים שם בקרון, זה היה איזה 15-20 איש. ממאה ושמונים.

ש. מי קיבל אתכם במקום?

ת. אותנו? הגרמנים והחיילים הרומנים. לרוב חיילים רומנים כבר היו שם.

ש. ואז הובילו אתכם לבית הכנסת?

ת. לחצר בית הכנסת. חלק מהאוכלוסיה היהודית כבר היתה שמה, הגברים, ולחצו עליהם שיקלטו אותנו, שיטפלו בנו, כי אם לא - אז יהיה להם אותה הגזירה, דין.

מקור: ארכיון יד ושם 6964-0.3